

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr. 19
la Hotărârea Consiliului INJ
nr. 19/1 din 1 noiembrie 2024*

CURRICULUM

pentru instruirea prin activități simulative la disciplina

„Examinarea cauzelor civile în litigii privind dreptul de proprietate”

(candidați la funcția de judecător)

AUTOR:

Dragoș CRIGAN,

judecător, Judecătoria Chișinău (sediul centru),

doctor în drept, formator INJ

_____AVIZAT

Șefa Direcției Instruire și Cercetare,

Ecaterina POPA

CHIȘINĂU, 2024

I. INTRODUCERE

Disciplina „Examinarea cauzelor civile în litigii privind dreptul de proprietate” este destinată audienților Institutului Național al Justiției care parcurg formarea inițială pentru funcția de judecător și este concepută să edifice cunoștințele de natură teoretică și practică legate de instituția dreptului de proprietate în paralel și tangent cu alte instituții ale Dreptului civil (cum ar fi: apărarea dreptului de proprietate, dobândirea dreptului de proprietate, termenele de prescripție extinctivă, rectificarea registrelor de publicitate, partajarea bunurilor, etc).

Consolidarea cunoștințelor este gândită de autorul curriculumului în contextul unei metodologii practice de antrenare a audienților în activități practice de simulare a procedurii judiciare civile, cuprinzând elemente reflectate în întocmirea actelor de procedură civilă și în simularea de ședințe de judecată deopotrivă, având la bază spețe ce au ca obiect litigii privind dreptul de proprietate.

Concentrarea audienților în parcurgerea acestui curs se va orienta spre identificarea corectă a chestiunilor de care urmează să țină cont judecătorul la faza intentării procesului civil în cazul acțiunilor care vizează dreptul de proprietate, compensarea cheltuielilor de judecată în categoria respectivă de cauze civile, determinarea obiectului probațiunii și acțiunilor instanței de judecată în cadrul pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, organizarea dezbaterilor judiciare și identificarea soluțiilor corespunzătoare pe spețele ce au ca obiect pretenții legate de dreptul de proprietate.

Cursul își propune să clarifice pentru audienții care aspiră la funcția de judecător cele mai frecvente incidente care pot interveni în cauzele civile în care se înaintează acțiuni privind dreptul de proprietate și aplicarea legii civile, precum și să atragă atenția asupra celor mai utile și bune practici de jurisprudență, pentru formarea viitorilor judecători într-un climat armonios și uniform de aplicare a legii materiale și procesuale.

Curriculum-ul își propune formarea abilităților de înțelegere, interpretare și aplicare corectă a prevederilor legale la examinarea cauzelor civile în litigii privind dreptul de proprietate și adoptarea actelor de procedură de o manieră argumentată, logică și structurată.

Curriculum-ul și scenariile în baza cărora se vor petrece activitățile simulative sunt elaborate în baza legislației procesuale civile în vigoare a Republicii Moldova, a doctrinei juridice de specialitate și a practicii judiciare.

II. COMPETENȚE

Audientul candidat la funcția de judecător va obține următoarele competențe, dexterități și abilități practice în cadrul disciplinei „Examinarea cauzelor civile în litigii privind dreptul de proprietate”:

- a) înțelegerea conceptului dreptului de proprietate;
- b) identificarea specificului și trăsăturilor esențiale materiale și procesuale a litigiilor civile privind dreptul de proprietate;
- c) coordonarea procesuală abilă și pregătirea eficientă a cauzei pentru dezbateri judiciare în cazul litigiilor privind dreptul de proprietate;
- d) formarea abilităților necesare pentru identificarea corectă a obiectului probațiunii în cauzele referitoare la dreptul de proprietate;
- e) consolidarea unor abilități practice de soluționare pe fond a litigiilor privind dreptul de proprietate și de întocmire a actelor judecătorești în spețele bazate pe acțiuni care vizează dreptul de proprietate;
- f) aprofundarea cunoașterii normelor de procedură civilă care reglementează organizarea procesului judiciar și accentelor specifice categoriei respective de litigii;
- g) dezvoltarea abilităților de convingere a părților și determinare în soluționarea amiabilă a litigiilor, de administrare eficientă a timpului de examinare a litigiilor privind dreptul de proprietate;
- h) formarea unui concept structurat referitor la examinarea cauzelor referitoare la dreptul de proprietate și utilizarea acestora în mod util și eficient la determinarea acțiunilor procesuale în funcția de judecător;
- i) dezvoltarea abilităților de adoptare, redactare, motivare a încheierilor și hotărârilor, precum și aplicarea jurisprudenței CtEDO în soluționarea cauzelor civile privind dreptul de proprietate.

III. OBIECTIVE PRINCIPALE

La sfârșitul modulului de activități simulative, audientul candidat la funcția de judecător va:

- dezvolta capacități de analiză și interpretare, abilități esențiale pentru luarea unor decizii corecte și echitabile în judecarea cazurilor legate de proprietate.
- putea să identifice și înțeleagă exact conceptul dreptului de proprietate și să distingă formele dreptului de proprietate;

- ști să soluționeze spețe ce au ca obiect dreptul de proprietate și să argumenteze soluțiile în baza legii, a practicii naționale uniforme, a jurisprudenței CtEDO, dar și în baza celor mai importante aspecte tratate în doctrina de specialitate;
- cunoaște ordinea de desfășurare și organizare a ședinței de pregătire a cauzelor civile pentru dezbateri judiciare în litigiile specifice cursului;
- fi capabil să soluționeze incidentele procedurale care apar în cadrul examinării litigiilor privind dreptul de proprietate, inclusiv să analizeze și să decidă asupra cererilor de ridicare a excepției de tardivitate în astfel de cazuri.;
- putea organiza dezbateri judiciare eficiente pentru a asigura soluționarea echitabilă a cauzelor în litigiile privind dreptul de proprietate;
- avea abilitățile necesare pentru a emite și motiva încheierile și hotărârile judecătorești pe cauzele respective;
- avea abilități de aplicare practică a drepturilor fundamentale și libertăților omului prevăzute de Constituție și Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale;
- avea aptitudini de management corect al timpului judiciar și nivelul corespunzător de etică judiciară la examinarea cauzelor referitoare la dreptul de proprietate;
- dispune de dexteritate practică în identificarea cadrului normativ aplicabil spețelor care vizează dreptul de proprietate și de capacitatea necesară de analiză a circumstanțelor de fapt în raport cu normele aplicabile spețelor concrete.

IV. GESTIONAREA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE

Tematica activităților de simulare	Formator	Semestrul	Total ore curs	Total ore pentru simulări	Evaluarea
Examinarea cauzelor civile în litigii privind dreptul de proprietate	Dragoș Crigan	I	4	8	Evaluarea continuă a activității / Examen final

**V. TEMATICA SIMULĂRILOR ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR ÎN
ACTIVITĂȚILE DE SIMULARE**

Nr. crt.	Tema instruirii prin activități simulative	Numărul de ore pentru activitățile scontate
1.	Considerații generale teoretice referitoare la dreptul de proprietate.	2
2.	Dobândirea dreptului de proprietate.	2
3.	Simularea examinării cauzelor civile privind dreptul de proprietate.	8
4.	Total ore	12 (4 curs/8 simulare)

VI. METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE/RESURSE LOGISTICE

METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE:	RESURSE LOGISTICE:
<p><u>Reguli referitoare la scenariile folosite în cadrul activităților de simulare.</u></p> <p>Scenariile conform cărora se vor petrece activitățile de simulare sunt elaborate de formator pe baza unor cauze civile reale.</p> <p>Scenariile sunt modelate astfel încât se vor scoate în evidență subiecte complicate sau dificil de soluționat, ceea ce va implica un efort suplimentar de studiere a practicii judiciare, teoriei de specialitate etc.</p> <p>Scenariile vor include și actele procesuale care se întocmesc de către părți și alți participanți la proces în cazurile pe baza cărora se petrec activitățile simulative.</p> <p>Scenariile vor fi întocmite astfel încât să includă posibilitatea părților de a discuta și contesta argumentat și întemeiat posibilitatea încetării procesului sau scoaterii cererii de pe rol. Astfel, încât în dependență de argumentele aduse, audientul cu rol de judecător să decidă adoptarea soluției procesuale</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ una sau mai multe săli special amenajate pentru simularea proceselor de judecată; ➤ echipament de înregistrare video și audio a ședinței de judecată; ➤ o sală dotată cu unul sau mai multe calculatoare și printere; ➤ acces la internet, materiale de birotică; ➤ robe pentru judecător, grefier, avocați; ➤ după caz: tablă flip-chart, proiector.

potrivite.

Aspecte metodice recomandate pentru lucru în grup.

Grupul de audienți se va împărți în grupe a câte patru audienți în fiecare grup. Rolurile vor fi distribuite astfel: un judecător, un grefier, un reclamant (reprezentant al reclamantului), un pârât (reprezentant al pârâtului). Repartizarea audienților pe grupuri și repartizarea audienților din grupuri pe roluri se face de formator la începutul orei practice. Tot atunci fiecărui grup i se repartizează scenariul cauzei care urmează să fie simulată în dependență de tema simulării.

Activitatea scrisă în cadrul simulărilor.

Activitatea scrisă în cadrul grupurilor are loc concomitent, în toate grupurile.

Pentru aceasta formatorul pregătește un număr de scenarii la tema respectivă egal cu numărul de grupuri de audienți, astfel încât în activitatea scrisă să fie antrenați toți audienții candidați la funcția de judecător.

Pentru studierea scenariului și pregătirea unui act scris se acordă un interval de timp nu mai mare de 25-30 minute. În cazul unui scenariu complicat, nu se ține cont de acest interval de timp.

Audienții cu roluri de reclamanți în auditoriu studiază materialele scenariului și tot atunci pregătesc cererea sau demersul care va fi supus examinării în ședința simulată (în dependență de tematica activității simulative).

Cererea sau demersul pregătit de reclamanți se prindează și se transmite audientului cu rol de pârât din cadrul grupului și formatorului.

Audientul cu rol de pârât din cadrul grupului pregătește poziția sa scrisă referitoare la temeinicia cererii sau demersului respectiv, care se prindează și se transmite tot atunci audientului cu rol de reclamant și formatorului.

În timpul activităților scrise în grupuri, formatorul se află în auditoriu, supraveghează activitatea audienților, răspunde la

întrebări, dă sfaturi și recomandări.

Dacă toate actele pregătite de audienți nu conțin erori grave de drept sau de interpretare care să suscite refacerea sau redactarea lor, ele se transmit audientului cu rol de judecător.

Activitatea verbală în cadrul simulărilor.

Activitățile simulative verbale au loc prin simularea unei ședințe de judecată, petrecută conform regulilor de procedură fixate în CPC. În ședința de judecată sunt antrenați audienții potrivit rolurilor dinainte stabilite.

Ședința de judecată se înregistrează audio și video.

După încheierea ședinței de judecată, audientul desemnat cu rol de judecător pregătește încheierea judecătorească.

Simulările ședințelor de judecată se fac pe rând: grup după grup.

La finalul fiecărei activități de simulare, cât și la finalul întregului modul de simulare, formatorul dă recomandări practice, comentează activitatea audienților. La fel, formatorul dă exemple de bune practici și rele practici.

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă a audientului se va face cu două note pe scara de la 1 la 10 pentru fiecare activitate de simulare în care este antrenat. O notă va fi acordată pentru calitatea actelor procedurale întocmite (individual sau în grup). A doua notă va fi acordată pentru calitatea prestației verbale.

La evaluarea activității scrise se recomandă luarea în calcul a următoarelor criterii:

- a) Cunoașterea, aplicarea și interpretarea normelor de drept material și procedural.
- b) Capacitatea de a rezuma și reda faptele.
- c) Capacitatea de a întocmi actele procedurale structurat și clar, în conformitate cu dreptul procedural național.
- d) Caracterul complex și plenitudinea documentelor.
- e) Corectitudinea soluției reținute în actele de dispoziție și a concluziilor făcute.
- f) Aplicarea dreptului internațional și a normelor drepturilor omului.
- g) Veridicitatea și logica motivării.
- h) Limbajul și stilul de redare.

La evaluarea activităților verbale se recomandă luarea în calcul a următoarelor criterii:

- a) Cunoașterea, aplicarea și interpretarea normelor de drept material și procedural.
- b) Motivarea și caracterul adecvat al argumentelor.
- c) Modul de executare a obligațiilor și de exercitare a drepturilor care rezultă din calitatea procesuală atribuită în cadrul simulării;
- d) Corectitudinea aprecierii faptelor și a probelor;
- e) Corectitudinea reacției la situații neașteptate;
- f) Comportamentul în situații de conflict sau situații emoționale dificile;
- g) Corectitudinea, logica și ordinea adresării întrebărilor în cadrul audierilor;
- h) Calitatea strategiilor și tacticilor procesuale aplicate;
- i) Creativitatea;
- j) Aplicarea dreptului internațional și a normelor drepturilor omului;
- k) Veridicitatea, structurarea și logica expunerii verbale;
- l) Gestionarea timpului judiciar (pentru audientul care joacă rolul de judecător).

B. Evaluarea finală se va efectua prin examen compus din sarcina practică (care va consta din întocmirea unui act procesual, în baza unei spețe).

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte internaționale:

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Roma, 04.11.1950. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1298 din 24.07.1997. În: Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998). Ediție oficială. Vol. 1, Chișinău: Moldpres, 1998.

Convenția privind procedura civilă. Haga, 01.03.1954. Aderat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1136-XII din 04.08.1992. În: Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998). Ediție oficială. Vol. 4, Chișinău: Moldpres, 1998.

Jurisprudența CtEDO (relevantă tematicilor instruirii):

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%22%22CHAMBER%22%7D>

Hotărârile Curții Constituționale (relevante tematicilor de instruire): <https://constcourt.md/>

Acte legislative ale Republicii Moldova:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În vigoare: 27.08.1994.
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225 din 30.05.2003.
3. Codul civil, nr. 1107 din 06.06.2002
4. Legea taxei de stat, nr. 213 din 31.07.2023.
5. Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543 din 25-02-1998

Hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție (relevante tematicilor de instruire):

http://jurisprudenta.csj.md/db_hot_expl.php

Recomandările Curții Supreme de Justiție (relevante tematicilor de instruire):

http://jurisprudenta.csj.md/db_rec_csj.php

Avizele consultative ale Curții Supreme de Justiție (relevante tematicilor de instruire):

http://jurisprudenta.csj.md/db_avize_csj.php

Bibliografie de profil:

1. Baieș Sergiu, Roșca Nicolae, Drept civil. Drepturile reale principale. Chișinău: Tipografia centrală, 2005. 302 p.
2. Baieș Sergiu și alții, Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor, ed. a II, vol. I. Chișinău: Cartier, 2005. 528 p.
3. Belei Elena și alții, Drept procesual civil. Partea Generală. Chișinău: Editura Lexon și Cartea Juridică, 2014.
4. Belei Elena și alții, Drept procesual civil. Partea Specială. Chișinău: Editura Lexon, 2016.
5. Poalelungi Mihai și alții, Manualul judecătorului pentru cauze civile. Ediția II. Chișinău: Tipografia centrală, 2013. <http://www.drept.usm.md/public/files/Manual-judecator-cauze-civile-2013f2697.pdf>
6. Baieș Sergiu. Drept civil: Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică/S. Baieș, N. Roșca; USM.-Ed. a 5-a.-Ch.:S.n.,2014;
7. Sergiu Baieș, Nicolae Roșca. Drept civil. Drepturile reale principale. - Chișinău, 2005. Colectiv de autori. Sub redacția Sergiu Baieș: Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică;
8. Sergiu Baieș, Aurel Băieșiu, Valentina Cebotari, Ion Crețu, Victor Volcinschi. Drept civil;
9. Comentariu la Codul civil al Republicii Moldova. Colectiv de autori. Volumul I-II. - Chișinău,2006;

10. Baieș Sergiu. Posesiunea / Ghidul judecătorului în materie civilă și comercială a Republicii Moldova. - Chișinău, 2004;
11. Baieș Sergiu. Uzucapiunea / Ghidul judecătorului în materie civilă și comercială a Republicii Moldova. - Chișinău, 2004;
12. Sergiu Baieș. „Uzucapiunea” / Problemele implementării și aplicării Codului civil al Republicii Moldova la un an de la intrarea în vigoare. - Chișinău, 2004;
13. Marin Voicu. Dreptul de proprietate. Doctrină și jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului. - București: Lumina Lex, 2003;
14. Marin Voicu, Mihaela Popoacă. Dreptul de proprietate și alte drepturi reale. Tratat de jurisprudență 1991-2002. - București: Lumina Lex, 2002;
15. C.Hamangiu, I.Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu. Tratat de drept civil român. Vol. I. - București: ALL, 1996;
16. C.Hamangiu, I.Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu. Tratat de drept civil roman. Vol. II. - București: ALL, 1998;
17. Liviu Pop. Dreptul de proprietate și dezmembrămintele sale. - București: Lumina Lex, 1997;
18. Ion P. Filipescu, Andrei I. Filipescu. Drept civil. Dreptul de proprietate și alte drepturi reale. Ediție revăzută și completată. - București: ACTAMI, 2000;
19. Drept civil. Partea generală conform noului Cod civil, Vol 1, ediția 1, Editura C. H. Beck, 2012, Ernest Lupan, Szilárd Sztranyiczki, Emőd Veress, Rikárd-Árpád Pantilimon
20. Ioan Adam. Drept civil. Teoria generală a drepturilor reale. - București: Europa Nova, 1998;
21. Eugen Chelaru. Curs de drept civil. Drepturile reale principale. - București: ALL Beck, 2000.